

Kápolnásfalu ♦ Településszerkezet

Kápolnásfalu, szájhagyomány szerint Kápolnásoláhfalu, nevét a mai templom helyén levő kis fakápolnáról kapta, az Oláhfalu megnevezést pedig az első telepesről, aki állítólag egy román pásztorember volt.

A település szerkezete sugaras halmazfalú, központja a templom, innen hálóznak szét a falu fő utcái, átszelve a Kis-Homoród és Csonka-patak folyását, illetve az Udvarhely–Csíkszereda útvonalat. Kápolnásfalú portáira az utcavonalas beépítés jellemző.

A múlt század közepén jött létre az Új utca, ami hosszan szelte az északi telektömböt, ezáltal létrehozva az Új utca és Cserés utca közötti szűk átjárókat is.

A faluraj jellemző még a zsákutcák sokasága, amik fel-fel bukkannak egy utcából, méretük változó, eléri akár a 15-20 házzámot is.

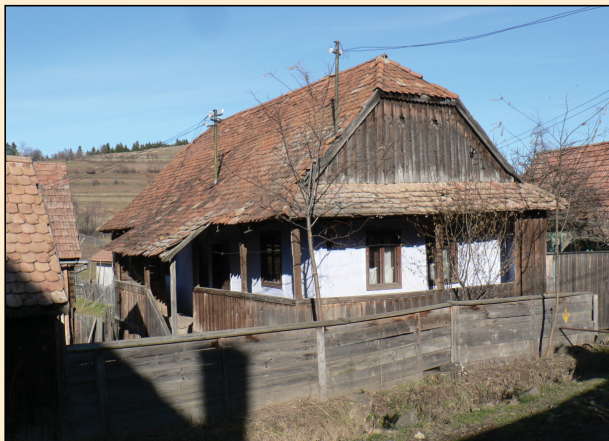
A keleti domboldalon helyezkedik el a község temetője, ahová ellátogatva az egész falut be lehet látni, amint a völgyben elsimul. A termőföld gyenge minősége a sziklás talaj miatt van, mely helyenként előbukkan, beépítetlen foltokat képezve a település szövetében. Látványos a nyugati sziklafalás terep, ahonnan szép rálátást kapunk a falura és környezetére.

FALUKÉP-
VÉDELMI
PROGRAM
2009

Hargita Megye Tanácsa

A telekbeépítés szempontjából két alapvető típust lehet megkülönböztetni. Az első a keresztcsűrös forma, ahol a lakóház merőlegesen kihúzódik az utcafrontra (oldal- vagy előtornáccal), melyet tömegében a szín folytat és keresztben lezárja teljes telekszélességben a csűr. A másik sajátos telekbeépítés a kétsoros udvar, ahol az udvaron a lakóházzal, illetve a lakóház sorával szemben a csűr húzódik.

Mindkét telekformánál gyakori az út mellett elhelyezett nyári konyha vagy sütőház. Az épületek fából készültek, a házak boronafallal és kő alappal, a tetőhéjazat zsindelel vagy deszka volt, ami a 20–30-as évektől átváltott agyagszerűre. A házak falát tapasztották és simították, azonban sok helyen a hátsó falra csak deszkaburkolat került.

Az újabb háztípusoknál, a múlt század közepétől, a tornác helyét átvette a beépített, üvegezett veranda, ami a legelterjedtebb típus a faluban. Ekkor jelennek meg a módosabb polgárijasabb házak is, vakolat-díszítéssel, zsalugáteres ablakokkal, melyekből sok szép példa látható a faluban.

Mikor egy dombtetőről ránézünk a falura, a legerősebben kirajzolódó egységet a csúrsorok adják, hosszan egymás mellett vagy egymással párhuzamosan alkotva a „tetősík tengert”. A boronafalás épületek szinte mindenféle építési megoldást bemutatnak, elújságolva azt a tényt, hogy a helybeliek mesterien értettek a fagegmunkáláshoz.

A csűr magában foglalja az istállót és a gabonaszínt, a nagykapuján keresztül jutunk át az udvarról a csűrkertbe. A sütőházak apró léptekben, különálló egységként követik a telken található épületeket, ide van elhelyezve a katlan és a kemence, néhol kidudorodva a sütőház falából.

A csűrök monumentalitását, léptékét, gyönyörű részleteit, egyégesen jeleníti meg a megszürcült vagy a nap által barnára égetett faanyag, lenyűgözve a szemlélőt.

„Az 1950-es évekig kivétel nélkül minden háznak székely kapuja volt. Ezeket két csoportra oszthatjuk: a nagyméretű, galambdúcós, fedeles, faragott díszes székely kapuk, és a kisméretű, sima székely kapuk, melyeknek csak a a gyalogjáróján van fedél” – írja le nekünk Balázs Irén tanító néni Kápolnásfalu monográfiájában.

A faluvégi „küptü“-ről még napjainkban is sokan hordják a borvizet. Nagyon sok helyen megtalálhatóak a patak-menti mosók, habár a mai nap már csak ritkán használják erre a célra. A patakokat átszelő átjárók, pallók sora biztosította a gazdasági udvar és kertek felé vezető ösvények közti gyors kapcsolatot.

A Belső utcában a malomárok szomszédságában van a „csengettyű”, egy kis harangláb, melyet regén „nagy idő”-közeledtével is meghúztak, „mostanság csak ha halott van az utcában”, akkor csendül meg, mondta el egy helybeli idős néni. A felső piacon és a csordajáró-utca végén láthatóak még ma is az „iskolák” a valamikori tehénvasalások színterei.

FALUKÉP-
VÉDELMI
PROGRAM
2009

Harghita Megye Tanácsa